

Vi sk(r)aber værdier sammen

– 381 socialt udsatte mennesker i arbejde og uddannelse

Indledning

Denne rapport indeholder evaluering af projekt *Indsats i Udkanten (IIU)*, som er gennemført 2011-2014 af *KFUM's Sociale Arbejde i Danmark*. Projektet er støttet af midler fra satspuljen.

Rapporten beskriver formål med projekt IIU, projektets aktiviteter og mål samt projektets resultater. Evaluatoren giver på baggrund af projektets data en række anbefalinger til fortsat udvikling af indsatsen for socialt udsatte borgere, som er længst væk fra arbejdsmarkedet.

Evalueringen er gennemført af Marianne Saxtoft, Samskabelse december 2014. Rapportens kvantitative analyse er udarbejdet af Kim Madsen, analyze!

Projektleder
Mai-Britt Kruse Bonde-Sterup
Mobil 20 48 17 82

Evaluator
Marianne Saxtoft
Mobil 27 11 90 61

Analytiker
Kim Madsen
Mobil 53 54 27 84

Resumé og resultater 5

Mål 1: Otte sociale caféer deltager i projektet

Mål 2: 300 af de socialt mest udsatte borgere kommer i job eller uddannelse

Mål 3: 100 frivillige tilknyttes projektet

Mål 4: Der oprettes 30 socialøkonomiske arbejdspladser

Mål 5: Lokale sociale caféer opretter lokale partnerskaber

Beskrivelse af projekt Indsats i Udkanten 8

Projektets formål

Projektets mål

Projektets målgrupper

Projektets metoder

Aktiviteter for at nå målene

Projektets organisatoriske ramme

Præsentation af evalueringsdesign 10

Evalueringens formål

Afgrænsning af evalueringen

Teori

Evalueringens dataindsamlingsmetode

Analyse 14

Kvantitative resultater af projekt Indsats i Udkanten

Projektets organisering	20
Hvordan spiller metoder, kompetencer og organisation sammen?	21
Involvering af socialt udsatte borgere	23
Lokale partnerskaber som vejen til job for socialt udsatte borgere	27
Den sociale café som kraftcenter i indsatsen for socialt udsatte borgere	29
Projektets arbejde med udsattes involvering og drivkraft	33
Frivillige inddrages i indsatsen for socialt udsatte borgere	34
Projektets arbejde med socialøkonomiske tiltag	36
	39

Resumé og resultater

Rapportens første afsnit indeholder et kort resumé og gennemgang af projektets resultater.

Mål 1:

Otte sociale caféer deltager i projektet

I alt ni lokale sociale caféer har deltaget i projekt IIU. Målet var deltagelse af otte caféer.

- Café Jydepotten i Grindsted
- Café Parasollen i Haderslev
- Café Parasollen i Viby
- Café Parasollen i Aalborg
- Livsværkstederne i Gellerup
- Café Paraplyen i Haslev
- Café Paraplyen i Varde
- Café Paraplyen/Værested for Kurdere/KOFAUM – alle i Odense
- Kafé Kolind i Kolind.

Livsværkstederne i Gellerup valgte i efteråret 2013 at træde ud af projektet og blev erstattet af Kafé Kolind, som har været med i projektet i 2014.

Som det fremgår af oversigten, har de deltagende caféer både omfattet caféer beliggende i større byer, og caféer beliggende i mindre byer og landområdet, som også var intentionen i projektet.

Mål 2:

300 af de socialt mest udsatte borgere kommer i job eller uddannelse

Ud af 625 deltagere i hele projektperioden er 61 procent kommet i beskæftigelse eller uddannelse svarende til 381. Projektets mål var at hjælpe 300 socialt udsatte i job eller uddannelse, og målet må derfor siges at være opfyldt.

Evaluators har i erfaringsopsamlingen også haft fokus på caféernes betydning som kraftcentre for udvikling af de social- og arbejdsmarkedsrettede indsatser for socialt udsatte borgeres vej til uddannelse eller job og for udvikling af socialøkonomiske arbejdspladser.

Det er evaluators indtryk, at de sociale caféer besidder en stor mængde tavs viden om sociale og beskæftigelsesrettede indsatser for socialt udsatte borgere. Mange af deltagerne i de beskæftigelsesrettede indsatser starter som gæster i de sociale caféers åbne aktivitets- og samværstilbud. Med denne allerførste kontakt startes en positiv udvikling og progression i de enkelte menneskers liv, og langsomt bygges personlige, sociale og arbejdsmarkedsrettede kompetencer på.

Evaluator oplever en samstemmende opfattelse af den virkningsfulde indsats i projektets caféer. Alle interessenter fremhæver den imødekommenhed, man oplever, når man træder ind ad døren i caféen. Caféens gæster, frivillige og ansatte er meget åbne, nysgerrige og opmærksomme over for hinanden. Uanset hvem man er, og hvordan man er. Alle fortæller om en unik anerkendelse og værdsættelse af det enkelte menneske.

Evaluator vurderer, at caféernes indsats bygger bro mellem deltagernes fundamentale behov for anerkendelse og de samfundsmæssige krav til den enkelte om selvforsørgelse. Tilknytningen til caféerne/projektet giver et tilhørsforhold – man hører til og hører sammen med nogen. Man er del af et fællesskab og er en del af de positive fortællinger, som følger med caféernes/projektets lokale forankring og positive image.

Mål 3: **100 frivillige tilknyttedes projektet**

De lokale projekter har opgjort antallet af frivillige tilknyttet projekt IIU til 115.

Det er evaluators vurdering, at de lokale projekter i høj grad fungerer som integreret del af de sociale caféer, som drives af frivillige.

De mange frivillige, som deltager i arbejdet i caféerne og i de socialøkonomiske virksomheder, er med til at skabe et fyrtårn/en ramme for de aktiviteter, som deltagerne indgår i.

Det frivillige arbejde er med til at skabe synlighed i lokalområdet og til at skabe en lokal forankring af projektet og de mål, som der arbejdes med.

Det frivillige arbejde er båret af interesse og engagement. Der ligger en stor forebyggende værdi og udvikling af forbedret livskvalitet gennem det miljø og de aktiviteter, som de frivillige er med til at skabe. Drivkraften i det frivillige arbejde er glæden ved at gøre det. Og det smitter og motiverer og bidrager positivt til rammerne for de sociale caféer og socialøkonomiske tiltag.

Mål 4: **Der oprettes 30 socialøkonomiske arbejdspladser**

Der er skabt mindst 48 socialøkonomiske arbejdspladser i projektperioden. Målet var oprettelse af 30 socialøkonomiske arbejdspladser, så også dette mål er indfriet.

Evalueringen viser, at arbejdet med etablering af socialøkonomiske arbejdspladser har øget opmærksomheden på forretningspotentialerne i caféernes arbejde og dermed basis for øget omsætning, økonomi og jobskabelse for deltagere, som mangler et trin mellem café og det ordinære arbejdsmarked. De socialøkonomiske arbejdspladser gør det muligt at skabe en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, hvor vejen til job er synlig for den enkelte.

Det gør det muligt at skabe jobs, som matcher den enkeltes interesse og kompetencer, og der kan rekrutteres fra egne rækker, når stillinger skal besættes. De nye mikroflexjob er et godt redskab, når deltagerne skal have adgang til job i de interne socialøkonomiske arbejdspladser.

Det er en præmis for en helhedsorienteret indsats for borgeren, at der er sammenhæng mellem borgerens tilbud om aktiviteter i caféen og dennes tilknytning til de socialøkonomiske aktiviteter. Evaluator anbefaler derfor, at der forsat arbejdes med større gennemsigtighed i samspillet mellem caféen og de socialøkonomiske arbejdspladser. Der er udarbejdet udkast til forretningsplaner for de enkelte socialøkonomiske virksomheder, og forretningsplanen betragtes som et dynamisk papir, som løbende justeres og udvikles.

Der opleves i enkelte caféer et dilemma, når café og socialøkonomisk virksomhed har fælles drift og bemanding. Det daglige arbejde i caféen får fortrinsret til at trække på medarbejderressourcer og kan betyde lukkedage i den socialøkonomiske virksomhed.

Mål 5: Lokale sociale caféer opretter lokale partnerskaber

Det fremgår af projektbeskrivelsen, at der skal arbejdes med en kortlægning af lokale aktører og med lokale partnerskaber.

Vejen til de mange partnerskaber/netværk er fundet via aktiviteter sammen med projektdeltagerne: kommunale sagsbehandlere, behandlingstilbud, sociale tilbud, uddannelsestilbud, virksomheder, lokale netværk, private netværk m.m.

Og via caféen: samarbejdsaftaler med kommunen, samarbejde med virksomheder, uddannelsestilbud, behandlingstilbud, kriminalforsorgen, politi, lokale og private netværk, naboer m.m.

Og via arbejdet med etablering af forretningsmuligheder for den socialøkonomiske virksomhed: salg af ydelser og produkter, leverancer ud af huset til kunder, leverancer til den socialøkonomiske virksomhed fra frivillige/private/virksomheder, via rekruttering og ansættelser og gennem andre socialøkonomiske virksomheder eller socialøkonomiske netværk.

Det lokale perspektiv i arbejdet har haft stor betydning og er blevet fremhævet af alle de interessenter, evaluator har snakket med. Det har betydet noget for den frivillige indsats, for frivillige og private donationer og for virksomheders opbakning til projektet. Og det har betydet noget for både frivilliges og deltageres stolthed over projektets positive image og lokale opbakning.

Ud over den menneskelige værdiskabelse har de lokale netværk også bidraget til materiel og økonomisk fundament for flere af de socialøkonomiske arbejdspladser. Flere frivillige bidrager til produktion, istandsættelse, transport, markedsføring, salg m.m. og skaber dermed økonomi til ansættelse af socialt udsatte borgere i eksempelvis mikroflexjob i den socialøkonomiske virksomhed.

Beskrivelse af projekt **Indsats i Udkanten**

I det følgende afsnit beskrives indholdet af projekt Indsats i Udkanten¹, som det fremgår af projektbeskrivelsen:

Projektets formål

- At sætte fokus på empowerment i en form, der rækker ud over den enkeltes situation og omfatter hele lokalsamfundet.
- At socialt udsatte grupper får mulighed for at medvirke i ideudvikling, etablering og drift af socialøkonomisk virksomhed og dermed etablere sig som sociale iværksættere.
- At sociale caféer skal være kraftcentre for udvikling af socialøkonomiske virksomheder.
- At engagere lokalområder i udvikling af social indsats og udvikling af deres lokalsamfund.

Projektets mål

- At projektet etableres i 8 sociale caféer tilknyttet KFUM's Sociale Arbejde.
- At 300 af de mest udsatte deltagere kommer i beskæftigelse i private eller offentlige virksomheder eller påbegynder uddannelse i løbet af den fireårige projektperiode.
- At inddrage 100 frivillige.
- At udvikle 30 socialøkonomiske arbejdspladser, det vil sige arbejdspladser, hvor der produceres til et marked.
- At sociale caféer indgår i lokale partnerskaber med kommune, virksomheder og andre lokale aktører.

Projektets målgrupper

- Socialt mest udsatte grupper, som har sværest ved at komme ind på arbejdsmarkedet, mennesker med særlige problemstillinger som alkohol-, hash- eller stofmisbrug, psykiatriske problematikker, og som i forvejen er brugere af de sociale caféer.

Projektets metoder

- Deltagende sociale caféer beliggende i udkantsområder og særligt belastede byområder udvikles til sociale kraftcentre.
- Udvikling af socialøkonomiske arbejdspladser skal være en særlig drivkraft for nytænkning, brugerinvolvering og bidrage til finansiering af sociale aktiviteter.
- De socialøkonomiske virksomheder udvikles i byområder med få servicetilbud for deltagere og med manglende jobmuligheder og uddannelses tilbud.
- Salg af produkter og sociale ydelser skal skabe værdi for de socialt mest udsatte grupper, som skal rummes og integreres i de socialøkonomiske tiltag, der genereres.
- Den socialøkonomiske virksomhed skal kendetegnes ved nye produktioner og serviceydelser og høj grad af brugerinvolvering.

¹ <http://www.kfumsoc.dk/info/projekter/indsats-i-udkanten/>

- Der dannes partnerskaber på tværs af forskellige sektorer.
- Deltagerne er sociale iværksættere af socialøkonomisk virksomhed, som har en faglig ramme og støtte fra de sociale caféer.
- Deltagerne udvikler faglige og personlige kompetencer, som øger mulighed for tilknytning til arbejdsmarkedet.
- Projektet har et bredere civilsamfundsperspektiv, hvor dels deltagere og dels frivillige og frivillige foreninger, erhvervsliv, kommune og andre lokale aktører involveres aktivt i udvikling af socialøkonomiske produktioner og serviceydelser.
- Udvikling af disse lokale partnerskaber skal bidrage til social innovation og udvikling af nye metoder og med positiv involvering som en ressource i udvikling af sårbare lokalsamfund og dermed bidrage til fællesskabet.
- Der etableres tæt samarbejde og værdifællesskab mellem de sociale caféer og de lokale interessenter, så man er enig om roller og fælles platforme i indsatsen.

Aktiviteter for at nå målene

- Systematisk afdækning og involvering af lokalområdets ressourcer med henblik på at opbygge partnerskaber, der kan generere innovative socialøkonomiske tiltag.
- De involverede sociale caféer danner partnerskaber, som har til formål at udvikle socialøkonomiske tiltag, der er lokalt bæredygtige og kan bidrage til lokal udvikling og vækst. Parterne vil naturligt være de kommunale partnere (socialafdeling og jobcenter etc.), virksomheder, erhvervs- og handelsforeninger, frivillige foreninger, turistforeninger m.m.
- Som inspirationsguide nævnes en række ideer til socialøkonomiske tiltag:
 - små mobile shops til lokale seværdigheder – byfester, ved stranden, udsigtspunkter
 - catering til bl.a. virksomheder
 - underholdning, sang og musik til familiefester, festivaler, markeder m.m.
 - turistguidning
 - istandsættelse og omformning til nyt af design møbler, boliginteriør m.m.
 - gartneri og bylandbrug
 - salg af faglige kurser, aktiveringsforløb m.m.

Projektets organisatoriske ramme

Projektet etableres i otte sociale caféer for socialt udsatte grupper under KFUM's Sociale Arbejde. Projektledelsen varetages af konsulent fra landsorganisationens hovedkontor, og i hver af de deltagende caféer ansættes en formidlingskonsulent som lokal koordinator for projektet og som lokalt har til opgave at sikre projektets gennemførelse.

Præsentation af evalueringsdesign

Evalueringens formål

I følgende afsnit redegøres for formål med evalueringen, afgrænsning af evalueringen, evalueringsmetode samt mål for indsamling af data i forbindelse med evalueringen.

Evalueringen har flere formål:

- Den skal dokumentere opnåede resultater over for bevilgende myndighed, kommunale myndigheder, projektpartnere og aktører i den frivillige, sociale, beskæftigelses- og uddannelsesrettede indsats og aktører inde for sundhedsområdet
- Den skal beskrive projektets metode og ramme for gennemførelse, og den skal bruges til udvikling og forankring af projektets erfaringer. Det vil sige, at evalueringen også har et læringsperspektiv.²

Afgrænsning af evalueringen

Evalueringen har følgende hovedspørgsmål:

1. Hvilke faktiske resultater er der af projekt IIU, målt i forhold til projektets mål?
2. Hvordan arbejder projekt IIU for at nå de ønskede resultater i projektet?
 - Beskrivelse af metoder³
 - Hvordan samarbejdes med projektets lokale partnere?
 - Hvordan samarbejdes med virksomhederne, lokale foreninger m.m.?

Evalueringen vil således omfatte både en effekt- og en procesevaluering⁴, hvor det dels vurderes, i hvilken grad indsatsen virker, og dels vurderes og gives bud på, hvad der virker. Det vil sige, evalueringen også har et forklarende aspekt.⁵

Spørgsmål 1 drejer sig om resultaterne af projektets aktiviteter. Her ses på, om resultaterne af projektet lever op til de opstillede resultatmål. Denne del af evalueringen opgøres på tværs af de lokale projekter uden opgørelse af lokale forskelle. De lokale projekter arbejder under forskellige omstændigheder (erhvervsstruktur, lokale og regionale konjunkturer, beskæftigelsesgrad, udvikling af det rummelige arbejdsmarked m.m.). Det betyder, at en sammenligning ville kunne give fejlagtige konklusioner. Metoder kan virke forskelligt under forskellige omstændigheder.⁶

Spørgsmål 2 er procesevalueringen, hvor det belyses, hvordan de lokale projekter arbejder for at nå deres resultater. Det vil sige, at spørgsmål 1 og 2 ikke umiddelbart hænger sammen, da spørgsmål 2 vil give en række svar på tværs af de otte lokale projekter. Men vi antager dog, at

² Foss Hansen 1991, s. 97

³ Metode defineres her som forskellige måder, hvorpå mål nås. Se også Sørensen 2001, s. 11

⁴ Albæk 1993, s. 10-11

⁵ Vedung 1991, s. 160

⁶ Tilley 2000

der er en vis fælles tilgang i den måde, projekterne arbejder på, og dermed kan spørgsmål 2 også være med til at belyse, hvordan der arbejdes i det samlede projekt for at nå resultaterne; virker projekt IIU? Er projektet med til at gøre en forskel?

Opdelingen i henholdsvis proces- og effektevaluering kan skitseres i følgende figur:

Teori

Dette teoriafsnit skal være med til at besvare evalueringens spørgsmål.

Teorien kan dels være med til at give nogle kriterier for, hvornår projektet er en succes samt dels være med til at angive, hvem der skal spørges, og hvad der skal spørges om i interviewene.⁷ Teorien kan også være med til at angive, hvordan de indsamlede data skal tolkes.⁸

Der inddrages to evalueringsspektiver i denne evaluering:

- Målopfyldelsesperspektivet
- Interessentperspektivet⁹.

Målopfyldelsesperspektivet

Dette perspektiv skal være med til at besvare evalueringens spørgsmål 1: ”Hvilke faktiske resultater er der af IIU målt i forhold til projektets resultatmål?”

Målopfyldelsesperspektivet angiver, at projektet er en succes, når dets målsætninger er opfyldt.¹⁰ Interessentperspektivet

Dette perspektiv skal være med til at besvare evalueringens spørgsmål 2: ”Hvordan arbejder projekt IIU for at nå de ønskede resultater i projektet?” Derudover kan perspektivet også være med til at indkredse evt. sidegevinster i projektet.

Interessentperspektivet betoner, at der er forskellige interessenter i og omkring projektet, som kan vurdere resultater og metoder på forskellige måder. Perspektivet antager, at der ikke er enighed om, hvornår et projekt er en succes.¹¹

⁷ Albæk 1993, s. 19, Foss Hansen 1991, s. 85

⁸ Hansson 1993

⁹ Se Dahler-Larsen 1998, bilag 1, for beskrivelse af disse to evalueringstyper og Foss Hansen 2001, s. 46-47

¹⁰ Rogers and Hough 1995 s. 324-326

¹¹ Ibid., s. 327-328, Foss Hansen 1991, s. 86

Som relevante interessenter i og omkring projektet identificeres¹² følgende:

- Deltagere
- Caféleder og formidlingskonsulenter
- Frivillige
- Virksomheder
- Kommunale sagsbehandlere
- Uddannelsesstilbud.

Disse interessenter bliver interviewet for at få deres vurdering af projektets metoder og resultater.

Evalueringens dataindsamlingsmetode

Her følger en kort beskrivelse af evalueringens dataindsamlinger:

Projektets kvantitative data

Projektets kvantitative evaluering sker på baggrund af opsamling og bearbejdning af konkrete data i forhold til deltagerne i de deltagende projekter og vil være en såkaldt målopfyldelsesevaluering¹³, hvor der ses på, om de opstillede resultatmål for projektet efterleves.

Anvendelse af målopfyldesperspektivet er betinget af, at tydelige fælles målsætninger fremgår af projektbeskrivelsen. Og at arbejde ud fra fælles målsætninger må formodes at kunne styrke projektets virke og effektivitet.¹⁴

Projektets kvantitative evaluering sker på baggrund af formidlingskonsulenternes registreringer af deltagere i projektet, aktiviteter i deltagerens forløb og udslusning til uddannelse eller job og endelig antal socialøkonomiske arbejdspladser oprettet i projektperioden.

Projektets kvalitative data

Den kvalitative del af evalueringen vil bygge på:

- interview med deltagere i projektet
- interview med caféleder og formidlingskonsulent
- interview med frivillige
- interview med virksomheder
- interview med sagsbehandlere
- interview med uddannelsesstilbud.

Den kvalitative metode i form af interview anvendes for bl.a. at få forskellige interessenters opfattelse af metoden, som anvendes af projektet for at hjælpe projektets deltagere i uddannelse eller job. Det kan forventes, at forskellige interessenter vurderer metoden på forskellige måder. Dataindsamlingsmetoden er eksplorativ; det vil sige, at evaluatorene har en begrænset viden om den metodiske tilgang i projektet, og interessenternes udsagn vil kunne øge denne viden og kvalificere evalueringens udsagn. Den kvalitative metode kan også være med til at supplere målopfyldesperspektivet, idet den kan pege på resultater, som der ikke er taget

¹² Albæk 1988, s. 90

¹³ Krogstrup 1997, s. 38

¹⁴ Ahrengot m. fl. 1999

højde for i projektbeskrivelsens målformulering; indkredsning af sidegevinster eller bieffekter af projektet.¹⁵

Evalueringen vil på baggrund af de opstillede dataindsamlingsmetoder ikke sige noget entydigt om sammenhængen mellem metode og resultat for det samlede projekt men vil kunne pege på nogle sandsynlige sammenhænge. Eller sagt på en anden måde: Evaluator vil ikke klart kunne sige, om projektet er årsag til en evt. øget deltagelse i uddannelse eller ansættelse på arbejdsmarkedet.¹⁶ Men evaluator vil via interviewundersøgelse kunne pege på, om projektet er en sandsynlig medvirkende faktor til at få projektets deltagere i uddannelse eller job.

¹⁵ Dahler-Larsen 1996

¹⁶ Albæk & Winter 1993, s. 41

Analyse

I det følgende analyseafsnit beskrives projektets resultater, projektets organisering og aktiviteter, hvordan projektet har arbejdet med disse aktiviteter og interessenternes erfaringer fra dette arbejde.

Evaluators har fundet følgende lille citat som teaser for den efterfølgende analyse af projektets erfaringer:

*Folk, der lærer for at leve, har anderledes Hast-Værk
end Folk, der lever for at lære!*

(Grundtvig)

Kvantitative resultater af projekt Indsats i Udkanten

Analysens første afsnit omfatter opgørelse af projektets kvantitative resultater.

Ud af 625 deltagere i hele projektperioden er 61 procent kommet i beskæftigelse eller uddannelse svarende til 381. Projektets resultatmål er 300 i job eller uddannelse, og målet må derfor siges at være opfyldt.

Projektets kvantitative resultater baseres på registreringer i et online registreringssystem udført på alle de deltagere, de lokale projekter har været i kontakt med. Der er i projektperioden 2011-2014 foretaget status på projekterne ved udgangen af hvert projektår.

I registreringssystemet er der 638 skemaer. Heraf er fem uden registreringer af nogen art. På yderligere otte skemaer er der ikke angivet en status ved udgangen af hverken 2011, 2012, 2013 eller 2014. Disse i alt 13 skemaer er ikke medtaget i opgørelsen.

Nedenstående resultater er derfor baseret på de resterende 625 deltagere, hvorpå der er mindst én registrering af status ved udgangen af enten 2011, 2012, 2013 eller 2014.

Opgørelsen af slutstatus er baseret på den seneste statusregistrering på deltageren, hvis der er statusregistreringer i flere år på deltageren. På nogle deltagere er der ved udgangen af ét år en registrering af, at de er kommet i beskæftigelse eller uddannelse og i det efterfølgende år en registrering af, at de ikke er i beskæftigelse eller uddannelse. Ligesom der på nogle deltagere er en registrering ved udgangen af ét år af, at de er stoppet i projektet og i et af de efterfølgende år en registrering af, at de er kommet i beskæftigelse eller uddannelse. I alle disse er det den nyeste/seneste registrering, der er anvendt i forbindelse med opgørelse af slutstatus.

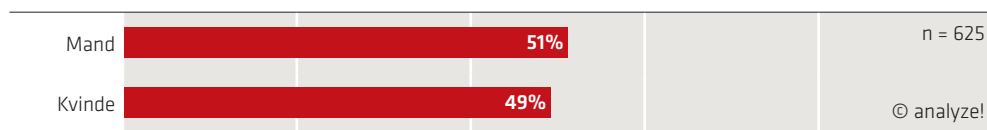
Og der er skabt mindst 48 socialøkonomiske arbejdspladser i projektperioden. Målet var oprettelse af 30 socialøkonomiske arbejdspladser.

Baseret på den seneste statusregistrering på hver af deltagerne har 48 deltagere opnået ansættelse i en socialøkonomisk virksomhed.

Der er antageligt skabt flere socialøkonomiske arbejdspladser end de 48 i projektperioden. Nogle deltagere har ifølge registreringerne været udsøst til ansættelse i en socialøkonomisk virksomhed på ét tidspunkt, inden de øjensynligt senere igen har været optaget i Indsats I Udkanten og efterfølgende er registreret med en anden status.

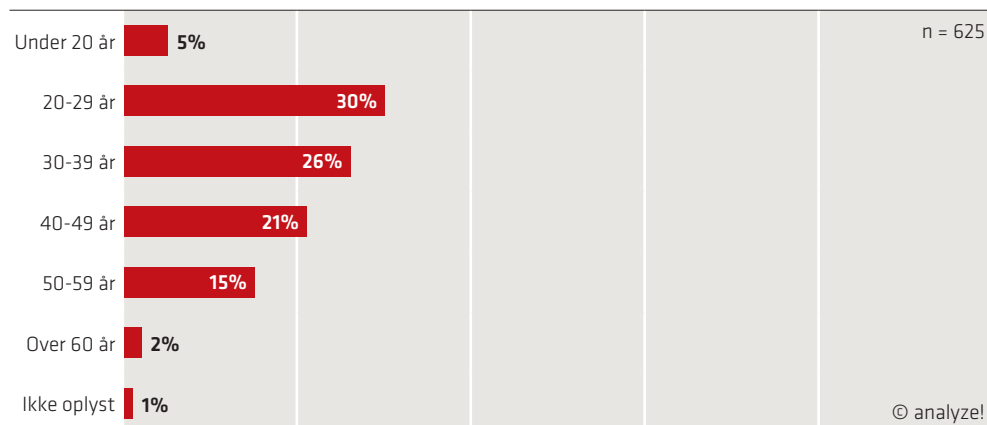
De følgende figurer viser en profil af projektets deltagere og en status på projektets udsøstninger.

FIGUR 1: Køn

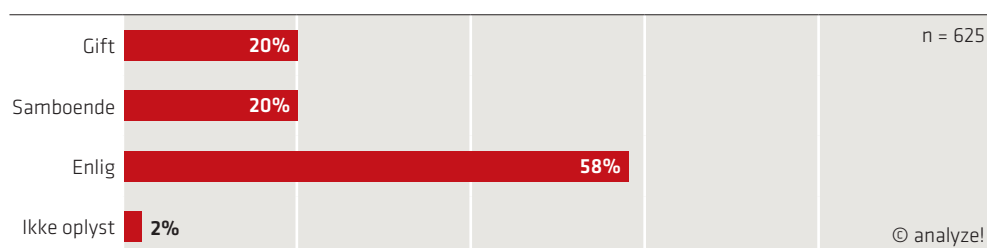
Figuren viser, at der er en nogenlunde ligelig fordeling af mænd og kvinder i projektet.

FIGUR 2: Alder

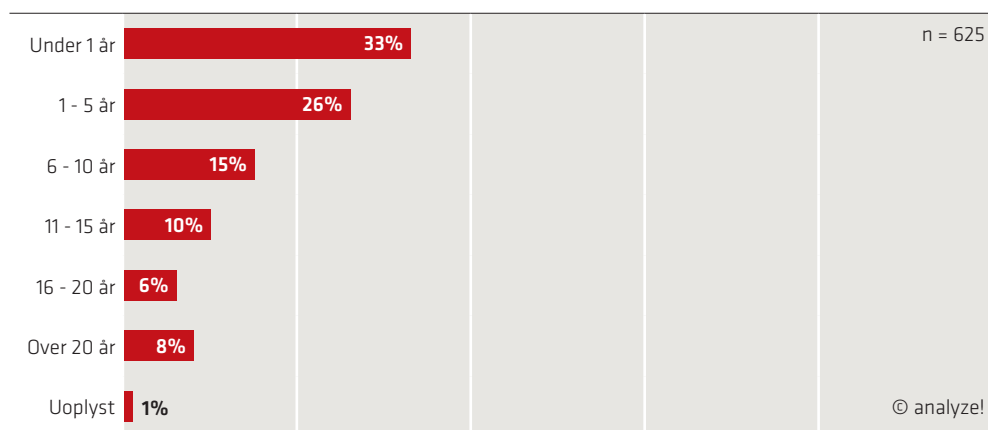
Det er værd at bemærke, at 35 % af projektets deltagere er unge under 30 år. Deltagernes alder har betydning for de efterfølgende figurer.

FIGUR 3: Civilstand

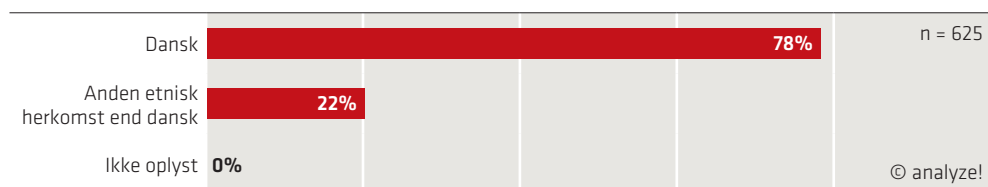
Næsten 2/3 af projektets deltagere er enlige.

FIGUR 4: Arbejdsmarkedserfaring

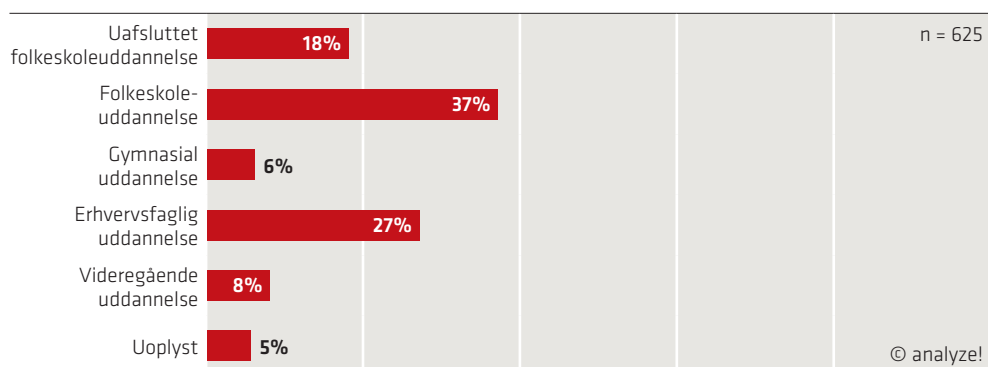
1/3 af projektets deltagere har under et års erfaring fra arbejdsmarkedet.

FIGUR 5: Etnisk herkomst

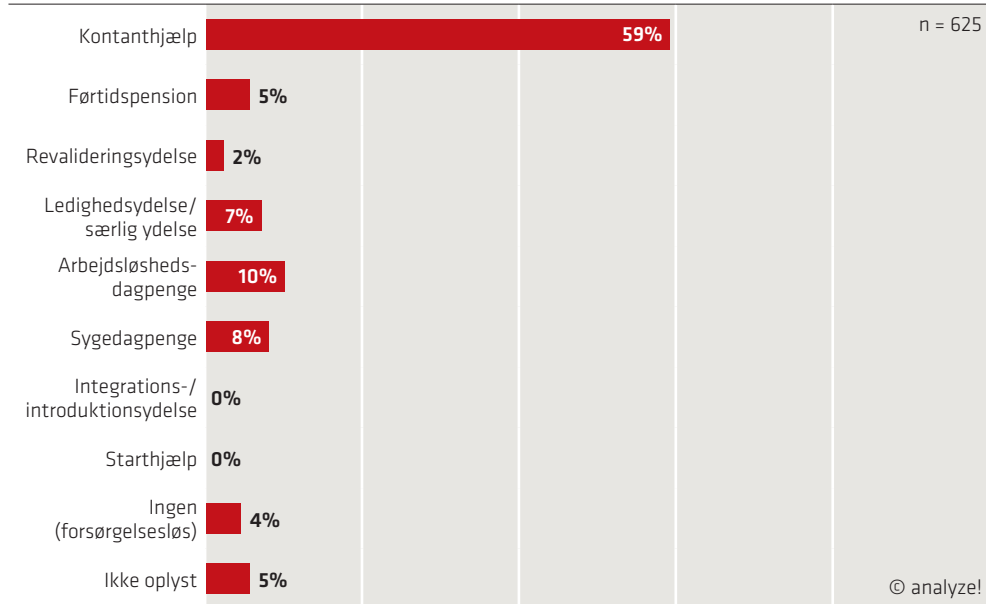
Mere end ¾ af deltagerne har dansk baggrund.

FIGUR 6: Højest fuldførte uddannelse

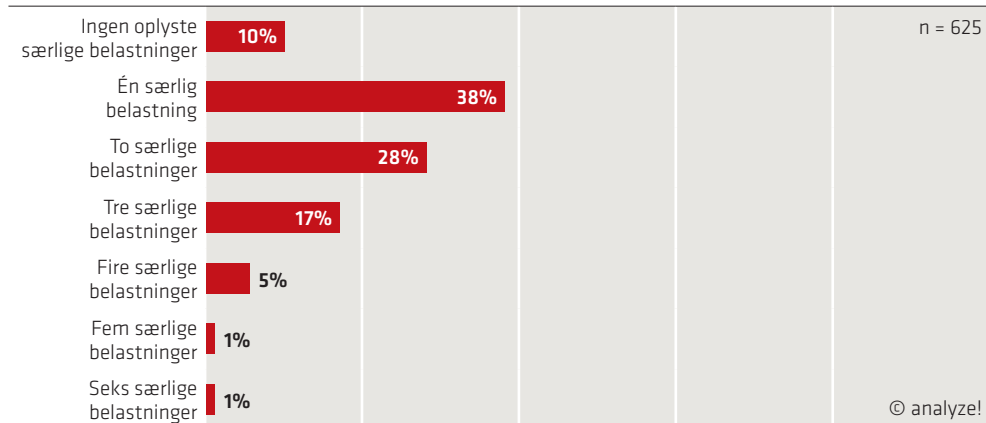
Mere end halvdelen af projektets deltagere har folkeskole eller mindre som højest udførte uddannelse.

FIGUR 7: Forsørgelse

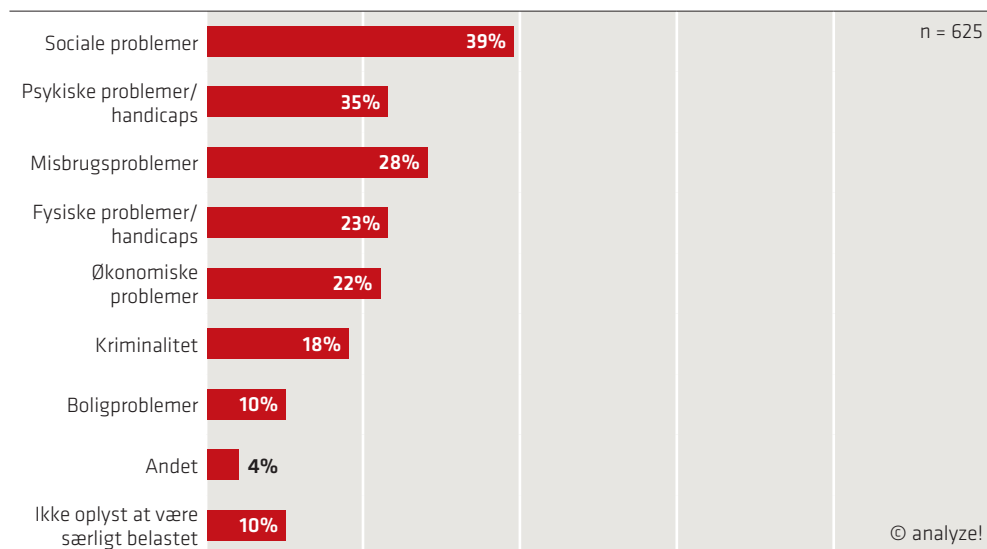
Næsten 2/3 af projektets deltagere er på kontanthjælp.

FIGUR 8: Antal oplyste særlige belastninger

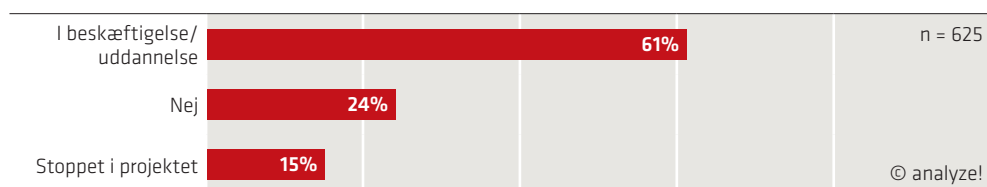
Figuren viser, at 90% af deltagerne har en eller flere specifikke belastninger, som står i vejen for en tilknytning til job eller uddannelse.

FIGUR 9: Særlige belastninger

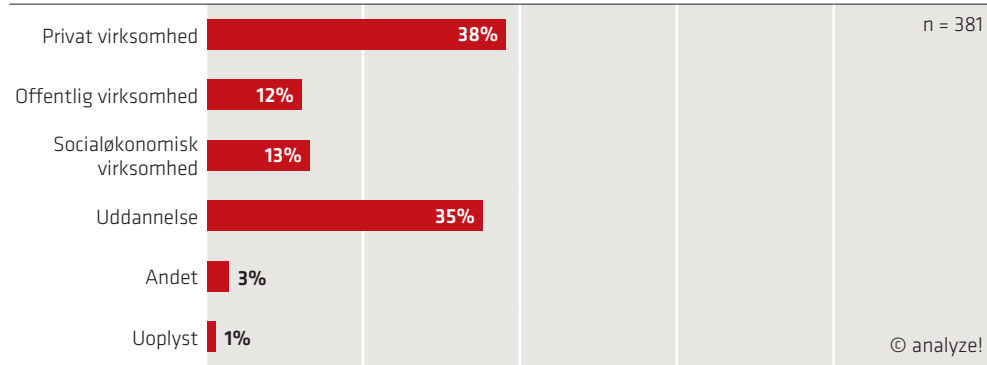
Ovenstående figur viser forskellige typer af belastninger, som udgør barrierer i forhold til uddannelse eller job. Det har været muligt at registrere flere belastninger for hver deltager.

FIGUR 10: Slutstatus ved projektets afslutning

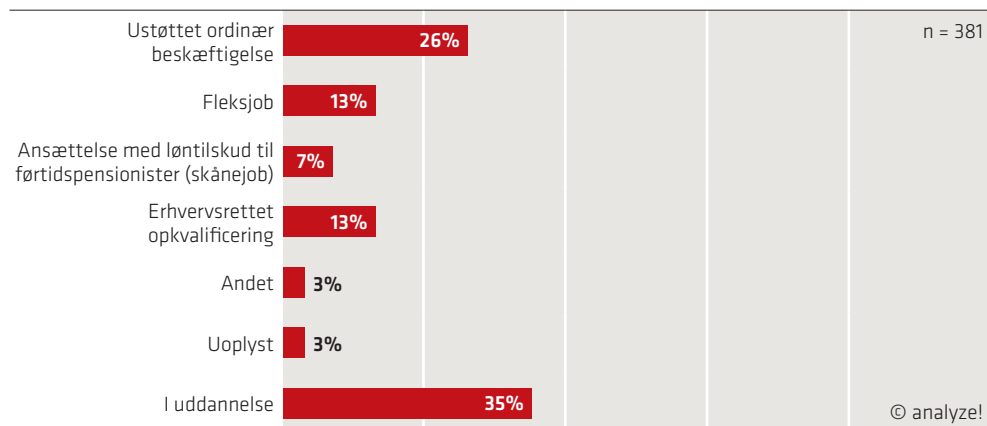
Som det fremgår af figuren, opnår 61% af deltagerne tilknytning til uddannelse eller job, når de udsluses fra projektet.

FIGUR 11: Udslusningsstatus ved projektets afslutning

Ansættelse i private virksomheder eller uddannelse udgør hovedparten af deltagernes tilknytning til job og uddannelse.

FIGUR 12: Udslusningsstatus ved projektets afslutning

Ovenstående figur viser fordelingen af hovedkategorier for udslusning fra projektet.

I de følgende afsnit beskrives de aktiviteter projektet har gennemført for at skabe ovenstående resultater.

Projektets organisering

I første afsnit af analysen gives en kort beskrivelse af projektets organisering.

I alt ni lokale caféer har deltaget i projekt IIU:

- Café Jydepotten i Grindsted
- Café Parasollen i Haderslev
- Café Parasollen i Viby
- Café Parasollen i Aalborg
- Livsværkstederne i Gellerup
- Café Paraplyen i Haslev
- Café Paraplyen i Varde
- Café Paraplyen/Værested for Kurdere/KOFAUM – alle i Odense
- Kafé Kolind i Kolind.

Livsværkstederne i Gellerup valgte i efteråret 2013 at træde ud af projektet og blev erstattet af Kafé Kolind, som har været med i projektet i 2014.

Som det fremgår af oversigten, har de deltagende caféer både omfattet caféer beliggende i større byer og caféer beliggende i mindre byer og landområdet.

De lokale projekter har med en formidlingskonsulent (case manager) som koordinator stået for den lokale udvikling af projektet.

Udvikling af projekt IIU bygger på erfaringer fra tidligere arbejdsmarkedsprojekter under KFUM's Sociale Arbejde, men der er stor forskel på den lokale erfaring og forankring af de tidligere projekter. Nogle sociale caféer og formidlingskonsulenter har været med i disse projekter siden 2001, mens andre er med for første gang. Der har derfor været store forskelle i de lokale forudsætninger for arbejdet med projektets aktiviteter.

Nogle lokale projekter bygger på erfaringer fra den arbejdsmarkedsrettede indsats og samarbejdet med kommuner, virksomheder og andre lokale aktører i indsatsen. Og kunne dertil føje arbejdet med udvikling af lokale partnerskaber og udvikling af socialøkonomiske arbejdspladser. Andre skulle både udvikle deres arbejdsmarkedsrettede indsats, partnerskaber og socialøkonomiske arbejdspladser m.m.

Det er evaluators vurdering, at projekt IIU har været et endog meget komplekst projekt med meget stor spændvidde med følgende hovedaktiviteter:

- Job- og uddannelsesrettede aktiviteter for deltagere, som er længst væk fra arbejdsmarkedet
- Udvikling af den sociale café og værested som lokalt kraftcenter
- Involvering af deltagere i socialøkonomisk iværksætteri
- Inddrage flere frivillige
- Dannelse af lokale partnerskaber med kommuner, virksomheder, foreninger og andre lokale aktører
- Etablering af socialøkonomiske arbejdspladser via nye produktioner og ydelser.

Og som før nævnt har projekt IIU været det første skridt i udvikling af en uddannelses- og arbejdsmarkedsrettet indsats for nogle af de lokale projekter og formidlingskonsulenter. Og for andre har projektet været endnu en udbygning af tidligere opnåede erfaringer og resultater.

Hvordan spiller metoder, kompetencer og organisation sammen?

Evaluators har på baggrund af erfaringsopsamlingen kigget på sammenhængen mellem metoder, kompetencer og organisationen bag projekt IIU.

Metoderne i projektet står på skuldrene af værdigrundlaget for KFUM's Sociale Arbejde: Begreber som omsorg, støtte, nærvær, konkret tilgang, oplevelse af succes, muligheder, tro på den enkelte, gå med hele vejen, ordentlighed, netværk, ressourcesyn er alle elementer, som går igen i beskrivelserne af metoderne og tilgangen i den beskæftigelsesrettede indsats. Det går igen i samarbejdet med frivillige og i dannelse af lokale partnerskaber og netværk.

Formidlingskonsulenterne fremhæver dette værdigrundlag og disse elementer som helt afgørende for den helhedsorienterede indsats, som er nødvendig for at skabe personlig trivsel, vækst og progression i deltagerens forløb.

Med ovenstående in mente har det været tydeligt for evaluators at: Mennesket er målet – forretning er midlet. Evaluators vurderer, at organisationens værdigrundlag står meget tydeligt, og at disse værdier er styrende for de lokale projekters indsats over for socialt udsatte borgere.

Evaluators fremhæver projektets værdigrundlag, fordi det også har betydning for projektets arbejde med socialøkonomiske tiltag, som beskrives i senere afsnit. Hvad koster, og hvad er gratis? Evaluators har under dataindsamlingen flere gange stødt på dette dilemma – både direkte adspurgt og i observationer undervejs.

Ovenstående understøttes af følgende tilgang: De små skridts metode og den fælles retning sammen med deltageren er unik – at målet nås sammen med deltageren, er den gennemgående tilgang og forståelse.

Deltagerne fortæller om stor imødekommenhed, opmærksomhed og interesse, når de tilknyttes projektet. Det er en del af caféernes kultur: "Sådan er vi over for hinanden her". De kommunale sagsbehandlere og uddannelsesstilbud, som har deres gang i caféerne, fremhæver ligeledes denne oplevelse:

En underviser siger:

"Alle i caféen møder én med åbenhed og imødekommenhed. Man kan komme, som man er og opleve at have værdi, uanset hvor lidt eller meget man kan. Bare det, at man kommer og er der, værdsættes. Og alle viser interesse for hinanden og spørger om, hvordan det går."

Kigger man nærmere på de kompetencer formidlingskonsulenterne har i spil, ser man et meget bredt spænd med meget høj detaljeringsgrad. Man ser en omsorgsperson, samtalepartner, mægler, tolk, formidler, entreprenør, kommunikator, kontaktskaber, netværker, katalysator, koordinator, administrator m.m. – alle roller, som indgår i formidlingskonsulenternes arbejde.

Opgaverne omfatter en bred vifte af sociale, sundhedsmæssige, pædagogiske og psykologiske aspekter. Og dertil nu også en vifte af forretningsmæssige elementer. Evaluatoren vil i efterfølgende afsnit om udvikling af den socialøkonomiske virksomhed lave en mere detaljeret beskrivelse af de social- og beskæftigelsesfaglige ydelser, som kan beskrives som en del af de socialøkonomiske virksomheders forretningsgrundlag.

Som tidligere nævnt har evaluatoren oplevet stor variation i de lokale forudsætninger for arbejdet med projektets aktiviteter. Der er i praksis stor forskel på samspejlet mellem projektet og de sociale caféer. Men for interessenterne fremhæves caféledernes nærvær og synlighed som betydningsfuld i dannelse af rammerne for indsatsen. De ser det som et samlet hele og har et stort ønske om, at caféleder skal stå i spidsen for caféens kultur og image. Værdier og kultur skal holdes ved lige, og det er vigtig hele tiden at snakke om, hvordan man skal være over for hinanden. Og det skal også vises ved eksemplets magt, og det kræver tilstedeværelse og nærvær.

En frivillig fortæller:

”Det nytter ikke, at caféleder konstant er fraværende og ikke tager hånd om de henvendelser, som enten frivillige eller caféens gæster kommer med. Hvis nogen oplever, der bliver talt grimt til gæsterne, skal det rettes op med det samme. Ellers bliver det lynhurtigt sådan, man snakker til hinanden.”

En caféleder fortæller:

”Hvis ikke vi opfører os ordentligt over for hinanden, så bliver folk væk. Folk, som kommer her – gæster og frivillige, kommer frivilligt. Og går igen, hvis ikke her er rart at være.”

Evaluatoren vil i senere afsnit beskrive, hvordan projektet har arbejdet med udvikling af caféen som kraftcenter for indsatsen.

Af projektbeskrivelsen fremgår, at de lokale projekter understøttes af projektleder, ansat under hovedkontoret for KFUM's Sociale Arbejde, og af ekstern evaluator, som med løbende opsamling af erfaringer bidrager med sparring og inspiration til den lokale projektudvikling. Denne støtte har været præget af projektleders barselsorlov under projektets opstart. Og senere også udskiftning af ekstern evaluator pga. sygdom. Flere formidlingskonsulenter har bemærket den manglende kontinuitet i den eksterne støtte til de lokale projekter.

Det er evaluators vurdering, at de lokale projekter har haft en stærk forankring i sociale caféer med høj grad af autonomi og med stor variation af lokale kontekster. Denne forankring har vist en række styrker i arbejdet med projektets metodemæssige elementer. Og denne forankring kunne i en række tilfælde bringe projektets arbejde endnu længere, hvis der i højere grad blev arbejdet med denne lokale position. Evaluatoren vil i de følgende afsnit vende tilbage med eksempler på dette.

Involvering af socialt udsatte borgere

Målgruppen for projekt IIU er udsatte borgere, som er længst væk fra job eller uddannelse.

Langt de fleste deltagere i projektet er startet som gæster i de sociale caféer med bespisning m.m.. Eller de har henvendt sig til caféen for at benytte de åbne aktivitets- og samværstilbud, gældsrådgivning, selvhjælpsgrupper for misbrugere og sindslidende, frivillige aktivitetstilbud, lektiecafé for voksne, ordblinde- eller sprogundervisning o.m.a.

De sociale caféer har lønnet ledelse og formidlingskonsulenter, men den daglige drift sker hovedsageligt med frivillige kræfter. Og et naturligt næste skridt som bruger af caféens tilbud er, at man giver en hånd med som frivillig. Det ligger i ”ånden”, at man hjælper hinanden, og man bliver ad den vej en del af et meningsfyldt fællesskab. Det er kendetegnede for mange af de deltagere, som evaluator har snakket med, at de omtaler deres tilknytning til projektet med et ”vi”.

Deltagerne oplever sig som en del af fællesskabet, og flere deltagere snakker om nye venskaber. En af dem siger:

”De er mine venner, vi snakker sammen og forstår hinanden. Vi lærer af hinanden, fordi det er så nemt at spørge hinanden om alting. Jeg kan spørge om hans religion, og han svarer på alt det, jeg spørger om.”

En caféleder beskriver det på følgende måde:

”Her kan vi altid finde på noget, som vores gæster kan deltage i. De kan starte med bare at være her og opleve, hvad der sker. Måske kan de senere tørre lidt af eller lave kaffe. Og de kan deltage i snakken med de andre gæster i caféen. Vi kan altid finde en måde, de kan være her på, som giver mening for den enkelte!”

Denne individuelle tilgang og unikke rummelighed fremhæves i sagsbehandlernes beskrivelse af det tilbud, som projektet tilbyder de borgere, som hun henviser til projektet. Hun fortæller:

”De borgere, som jeg henviser til projektet, er borgere, som har været gennem mange, mange tidsbegrænsede tilbud, uden at det har ført til nogen resultater for borgeren. Og de har mistet troen på en tilknytning til arbejdsmarkedet.”

Hun fortæller videre:

”Borgeren bliver mødt med en meget håndholdt indsats. Ingen får lov til at stå alene, når de starter. Alle bliver tilknyttet en ”makker”, som enten er en frivillig eller en anden projektdeltager. Og mødetiderne tilpasses, så man altid er der sammen med makkeren.”

Deltagelse bygger på frivillighed – det ligger som en grundlæggende præmis i KFUM’s Sociale Arbejde og i formidlingskonsulenternes møde med deltagerne i projektet. Formidlingskonsulenternes første møde med deltagerne sker gennem deltagerens besøg i caféen. Gennem dette samvær, deltagelse i forskellige aktiviteter og gennem samtaler synliggøres det enkelte menneskes potentiale og tro på, at formidlingskonsulenten kan være med til at bane vejen for job eller uddannelse. Mange deltagere hører fra andre, hvordan de er kommet videre og får mod på at prøve selv. De hører, hvordan formidlingskonsulenterne kan understøtte deres ønske og bestræbelser for at komme videre.

En deltager, som er henvist af den kommunale sagsbehandler, fortæller:

”Jeg fik lov at starte hernede, fordi jeg kendte stedet og vidste, hvordan her var. Jeg havde været alle andre steder, og det gik bare ikke.”

Den kommunale sagsbehandler fortæller om en helhedsorienteret mentorstøtte, som ydes af formidlingskonsulenten. Deltagerne har meget tid sammen med formidlingskonsulenten gennem de daglige aktiviteter, og dette nærvær giver adgang til hurtig og løbende bistand til både private/familiære og personlige forhold. Og i tilknytning til et uddannelses- og jobrettet perspektiv.

Tiden og den tætte kontakt er også med til at synliggøre forhold, som kræver yderligere udredning. Formidlingskonsulenten og sagsbehandleren har i disse tilfælde et tæt samarbejde om eks. generel helbredsrapport hos egen læge, speciallægeundersøgelser, misbrugsbehandling, særligt tilrettelagt undervisning eller andre parallelindsatser.

Formidlingskonsulentens tætte opfølgning skaber større effekt af de iværksatte tiltag, fordi både forberedelsen og støtten til deltageren gennem forløbet og formidlingskonsulentens observationer og refleksion sammen med deltageren giver et bedre grundlag for indsatsen fra øvrige involverede aktører.

Også deltagerne fremhæver den daglige kontakt og formidlingskonsulentens støtte. De oplever, at tingene bliver undersøgt til bunds, og at den grundige forberedelse også fører frem til ”noget der passer”! De fortæller også, at formidlingskonsulenten altid bakker op og sørger for, at tingene bliver ordentligt afsluttet.

Mange deltagere oplever ofte skift af sagsbehandlere og oplever, at sagsbehandlere ikke kender deres sag. Formidlingskonsulenten er derfor den gennemgående kontakt i hele forløbet. En formidlingskonsulent fortæller:

”En af mine borgere har talt, hvor mange sagsbehandlere han har haft – 37! Og sagsbehandler kender hverken borgeren eller borgerens sag. De korte opfølgingsmøder bruges ofte på at sætte sagsbehandler ind i sagen.”

Deltagerne bruger også formidlingskonsulenten, når de er ude i praktik i på det ordinære arbejdsmarked. En deltager fortæller:

”Vi bruger ham også, når vi kommer ud i praktik. Og han bliver ved med at følge op, indtil vi er trygge. Og så er han altid med, når vi holder opfølgningsmøder sammen med vores sagsbehandler.”

Også virksomhederne fremhæver samarbejdet med projektet og med formidlingskonsulenterne. De oplever et grundigt forarbejde, som gør deltagerne klar til at starte i virksomheden. Der ligger en klar afstemning af forventninger og formål med en praktik, aftale om opfølgning og kontakt til deltageren undervejs i forløbet. Og for både deltager og virksomhed er det vigtigt, at der også sker en ordentlig afslutning på et forløb.

Deltagerne oplever, at deltagelse i de arbejdsmarkedsrettede aktiviteter giver særlige rettigheder og forbedringer af deres livssituation. Det kan være hjælp til arbejdstøj, transport eller andre privilegier, som følger af en aktiv deltagelse hen mod uddannelse eller job. Men flere fremhæver muligheden for et job og en tilknytning til en arbejdsplads og et arbejdsfællesskab som det allervigtigste.

En deltager, som er tilkendt førtidspension fortæller om sit job i en socialøkonomisk virksomhed:

”Nu kan jeg fortælle, hvad jeg laver, når jeg er sammen med andre. Jeg kan fortælle, hvor jeg arbejder, hvem jeg arbejder sammen med, og at jeg tjener mine egne penge. Selv om jeg også får min pension og klarer mig fint uden de ekstra penge, betyder det meget for mig at få løn for mit arbejde!”

Deltagelse i de job- og uddannelsesrettede aktiviteter betyder også konkrete mål, som understøttes af formidlingskonsulenten og giver forbedret livskvalitet. Ønsket om at ligne andre/være normal er en stærk drivkraft hos de fleste, hvis den samtidig understøttes med opsøgende kontakt og netværk. Formidlingskonsulenternes opgave er i høj grad at stimulere denne udvikling og at afhjælpe de undskyldninger/bortforklaringer, som den enkelte deltager ofte benytter undervejs i deres udvikling.

Nogle deltageres optagelse i projektet bygger på konkrete samarbejdsaftaler med kommunerne. Der er dog stor variation i disse samarbejdsaftaler, som i nogle tilfælde kan være meget konkrete og med aftale om takster/betaling til caféen. Andre aftaler indgås fra sag til sag og i nogle tilfælde uden betaling fra kommunen.

Andre deltagere får kontakt til projektet gennem lokale netværk og caféernes lokale samarbejdspartnere, som eks. kriminalforsorgen, STU-tilbud, misbrugscenter, socialpsykiatri, frivilligrupperne, gæstegrupperne, sprogcenter eller almindelig mund til mund omtale.

Evaluators dataindsamling viser, at borgerens involvering bærer deres deltagelse i projektet. Borgeren er med i projektet, fordi det giver mening at være med. Ellers var de der ikke.

Det betyder også, at indgangen til projektet er borgerens indgang. Det er derfor evaluators vurdering, at de sociale caféer/lokale projekter er alene om at have det samlede overblik over deltagerne i projektet. De mange aktører, som caféerne/projektets samarbejder med, har kendskab til hver deres berøring med caféen, men kender nødvendigvis ikke de øvrige aktørers perspektiv på indsatsen. Projektet kunne derfor styrke sin position og indsats ved at øge

kendskabet til de metodemæssige elementer, som indgår i den helhedsorienterede indsats for socialt udsatte. Og hvem der potentielt samarbejdes med.

Evaluators vil i senere afsnit om socialøkonomiske tiltag beskrive de elementer, som har vist sig gennem interview med projektets interessenter.

Og partnerskaber er da også et af målene i projektet. Projektets arbejde med lokale partnerskabsaftaler beskrives i efterfølgende afsnit.

På baggrund af ovenstående erfaringer anbefaler evaluators, at man diskuterer følgende spørgsmål:

Hvordan synliggør man arbejdet med socialt udsatte borgere?

Hvad er potentialerne i projektets metodemæssige elementer?

- internt i organisationen
- i det lokale samarbejde
- i den nationale social- og beskæftigelsesrettede indsats.

Lokale partnerskaber som vejen til job for socialt udsatte borgere

Et af indsatsområderne i projekt IIU er arbejdet med udvikling af lokale partnerskaber.

Evaluator oplevede meget stor forskel på definition og opfattelse af begrebet partnerskaber og stor variation i opfattelse af partnerskaber som formelt indgået aftale eller mere uformelle og løse koblinger mellem caféerne og viften af lokale aktører og netværk.

Evaluator valgte at betragte lokale partnerskaber som helt brede og løst koblede kontakter og samarbejder. Denne tilgang bygger på ønske om at synliggøre formidlingskonsulenternes netværksmæssige indsatser og rolle som brobyggere mellem en meget stor variation af lokale aktører. Både når det handler om jobskabelse for deltagerne i ordinære virksomheder, og når det gælder vækst i socialøkonomiske arbejdspladser.

Det er evaluators oplevelse, at formidlingskonsulenterne benytter stor iderigdom, når der skal findes løsninger for det enkelte menneske. Fokus er på resultater for den enkelte og mindre på formelle partnerskabsaftaler. Denne tilgang falder helt i tråd med den tilgang, som de øvrige lokale aktører giver udtryk for. Den personlige kontakt, den fælles sag, og det fælles engagement giver mening og binder samarbejdet og aftalerne sammen.

Med baggrund i denne tilgang ses følgende aktører i de lokale projekters netværk og samarbejde: kommuner, virksomheder, uddannelsesinstitutioner, misbrugscenter, socialpsykiatri, sundhedstilbud og andre offentlige tilbud, produktionsskoler, private aktører, naboer, andre frivillige organisationer og foreninger, faglige organisationer, reklame- og kommunikationsbranchen/lokale medier, socialøkonomiske netværk, kirker, daghøjskoler, oplysningsforbund, kriminalforsorgen, politi, frivillige kreative kredse m.m.

Det fremgår af projektbeskrivelsen, at der skal arbejdes med en kortlægning af lokale aktører og med lokale partnerskaber. Evaluators opfattelse er, at projekterne bygger videre på de traditioner og eksisterende netværk og samarbejder. Også her ligger et potentiale for øget synliggørelse af elementer, som har betydning i indsatsen for socialt udsatte borgere længst væk fra arbejdsmarkedet.

Vejen til de mange partnerskaber/netværk findes via aktiviteter sammen med deltageren: kommunale sagsbehandlere, behandlingstilbud, sociale tilbud, uddannelsestilbud, virksomheder, lokale netværk, private netværk m.m.

Og via caféen: samarbejdsaftaler med kommunen, samarbejde med virksomheder, uddannelsestilbud, behandlingstilbud, kriminalforsorgen, politi, lokale og private netværk, naboer m.m.

Og via arbejdet med etablering af forretningsmuligheder for den socialøkonomiske virksomhed: salg af ydelser og produkter, leverancer ud af huset til kunder, leverancer til den socialøkonomiske virksomhed fra frivillige/private/virksomheder, via rekruttering og ansættelser og gennem andre socialøkonomiske virksomheder eller socialøkonomiske netværk.

Det lokale perspektiv i arbejdet har haft stor betydning og er blevet fremhævet af alle de interessenter, evaluator har snakket med. Det har betydet noget for den frivillige indsats, for frivillige og private donationer, for virksomheders opbakning til projektet. Og det har betydet noget for både frivilliges og deltageres stolthed over projektets positive image og lokale opbakning.

Ud over den menneskelige værdiskabelse har de lokale netværk også bidraget til materiel og økonomisk fundament for flere af de socialøkonomiske arbejdspladser. Flere frivillige bidrager til produktion, istandsættelse, transport, markedsføring, salg m.m. og skaber dermed økonomi til ansættelse af socialt udsatte borgere i eks. mikroflexjob i den socialøkonomiske virksomhed.

Evaluator anbefaler på den baggrund følgende diskussion:

Hvordan definerer man begrebet partnerskab? Netværk?

Hvordan bidrager partnerskaber/netværk til værdiskabelse i indsatsen for socialt udsatte?

Hvordan synliggør man denne værdiskabelse? Internt i organisationen, over for lokale samarbejdspartnere og i den nationale indsats for socialt udsatte borgere?

Den sociale café som kraftcenter i indsatsen for socialt udsatte borgere

Evaluator har i evalueringen også haft fokus på caféernes betydning som kraftcentre for udvikling af de social- og arbejdsmarkedsrettede indsatser for socialt udsatte borgeres vej til uddannelse eller job og for udvikling af socialøkonomiske arbejdspladser.

Det er evaluators indtryk, at de sociale caféer besidder en stor mængde tavs viden om sociale og beskæftigelsesrettede indsatser for socialt udsatte borgere. Mange af deltagerne i de beskæftigelsesrettede indsatser starter som gæster i de sociale caféers åbne aktivitets- og samværstilbud. Med denne allerførste kontakt startes en positiv udvikling og progression i de enkelte menneskers liv og langsomt bygges personlige, sociale og arbejdsmarkedsrettede kompetencer på. Som det fremgår af evalueringens kvantitative resultater, fører disse indsatser til job og uddannelse for 61 % af projektets deltagere.

Evaluator oplever en samstemmende opfattelse af den virkningsfulde indsats i projektets caféer. Alle fremhæver den imødekommenhed, man oplever, når man træder ind ad døren i caféen. Caféens gæster, frivillige og ansatte er meget åbne, nysgerrige og opmærksomme over for hinanden. Uanset hvem man er, og hvordan man er. Alle fortæller om en unik anerkendelse og værdsættelse af det enkelte menneske.

Evaluator vurderer, at caféernes indsats bygger bro mellem deltagernes fundamentale behov for anerkendelse og de samfundsmæssige krav til den enkelte. Tilknytningen til caféerne/projektet giver et tilhørsforhold, man hører til og hører sammen med nogen. Man er del af et fællesskab og er en del af de positive fortællinger, som følger med caféernes/projektets lokale forankring og positive image.

Professor Søren Juul har i sin doktorafhandling beskæftiget sig med den sociale og beskæftigelsesrettede indsats og skriver i bogen Solidaritet: anerkendelse, retfærdighed og god dømmekraft:

”Ud fra det solidaritetsprincip, der er den normative standard for mine analyser, er der imidlertid hårdt brug for en modmagt (til den fremherskende institutionelle og sociale dømmekraft, red.). Ifølge idealet må anerkendelsesmagten være førstesprog eller førstefilosofi i institutioner, der vil kunne kalde sig solidariske. Det forudsætter anerkendelseskampe, der kan rette op på den nuværende ubalance mellem konkurrerende institutionelle normer og føre til en institutionel dømmekraft, som rummer en styrkelse af etiske og retlige normers autoritet. Det ser jeg som grundbetingelser for, at udbredte krænkelse i det sociale og beskæftigelsesrettede arbejde kan minimeres.

Søren Juul skriver videre:

Ud fra den foreliggende afhandlings solidaritetsideal kan det overordnede mål for socialt arbejde ikke være selvforsørgelse og den korteste vej til beskæftigelse, selv om det utvivlsomt er det højeste ønske for mange dårligt stillede mennesker. Målet er snarere så vidt muligt at gøre det muligt for alle borgere at forfølge deres visioner om det gode liv og at understøtte deres muligheder for at udvikle en velfungerende identitet. I dette perspektiv har socialt arbejde ikke blot til formål at støtte den enkelte til et bedre liv men også det videregående mål at understøtte udviklingen af velfungerende samfundsborgere.”¹⁷

Borgerens involvering og frivillige deltagelse som præmis for den helhedsorienterede indsats sammenholdt med projektets resultater understøttes af Søren Juuls forskning. Man er nødt til at finde ”gnisten (visionen) hos den enkelte”, når man arbejder med indsatsen for socialt udsatte borgere.

Og det er evaluators oplevelse, at caféerne med deres værdigrundlag, deres formål, deres organisering og deres aktiviteter tilbyder en anerkendende ramme for det enkelte menneske. En caféleder fortæller, at man i caféen altid kan finde en måde, hvorpå deltagerne kan være med på egne præmisser. Alle er forskellige og har forskellige ting, der skal tages hensyn til.

Den samme holdning giver deltagerne udtryk for. En af deltagerne siger:

”Vi har jo alle et eller andet at slås med. Det er jo derfor, vi kommer her. Derfor er der ingen, der ser skævt til en, fordi man har en dårlig dag eller har brug for at sidde og drikke en kop kaffe.”

Det er evaluators vurdering, at både deltagere og frivillige er stolte over at være med til at skabe et sted, hvor alle kan være med i fællesskabet. De deler en glæde over at se, at det lykkes for andre mennesker at få det bedre og se dem få lyst til at deltage i mere og mere.

En af de frivillige fortæller:

”Vi kan jo sagtens stå med en praktisk opgave sammen uden at snakke sammen. Men vi er jo sammen alligevel. Det betyder rigtig meget, at vi har konkrete opgaver, som vi bare kan tage fat på – at vi har opgaverne. Og så kommer snakken helt naturligt, mens vi står og arbejder sammen. Det er jo aktiviteten, som skaber det fælles!”

Evaluator oplever en helt grundlæggende anerkendelse af det enkelte menneske som unikt og forskelligt og med lige ret. Men det betyder ikke, at alt er ligegyldigt. En caféleder fortæller, at hun hele tiden snakker om ordentlighed – i alle sammenhænge. Det skal ses og mærkes hele tiden – ”her er vi ordentlige, i måden vi gør ting, måden vi snakker med hinanden, måden vi behandler andre på!”

Det er et meget gennemgående indtryk fra caféerne, at caféledere og formidlingskonsulenter er meget synlige og meget tydelige. Der er en udpræget opmærksomhed på det enkelte men-

¹⁷ Søren Juul, 2010 s. 420

neske, at alle bliver set, at holde øje med stemningen og være på forkant med evt. ubalancer.

Ubalancer hos den enkelte eller i de forskellige fællesskaber, som deltagerne indgår i. Indsatsen er opsøgende, forebyggende, vedligeholdende og udviklende.

Opmærksomheden på det enkelte menneskes behov for omsorg og støtte, på potentialer og muligheder, og at det enkelte menneske har værdi, er gennemgående. I det miljø opstår et tilhør og en identitet – man er noget i relation til betydningsfulde andre. Og man er en del af de praksisfællesskaber, som indgår i den daglige drift af caféen, af de aktiviteter, som caféen tilbyder og de relationer, der er mellem cafégæster, deltagere, frivillige og ansatte i caféen. Og alle tager del i denne opmærksomhed.

En frivillig fortæller:

”Det kan lige så godt være en af deltagerne eller en af gæsterne, som tager initiativ til at snakke med en, som ser lidt trist ud eller er anderledes, end han plejer. Og det er ikke noget, der bliver gjort det store nummer ud af. Det sker bare helt naturligt.”

Et af formålene med projekt IIU er at involvere deltagerne i udvikling af de socialøkonomiske arbejdspladser. En deltager fortæller, hvordan hun oplever, at alle indgår på lige fod i arbejdet.

Hun siger:

”Her er vi alle frivillige. Vi er ikke kontanthjælpsmodtagere, aktiverede, i samfundstjeneste eller i andre forskellige ordninger. Vi er alle frivillige og arbejder på lige fod!”

Deltagerne snakker også om åbenhed. Her snakker alle med om alt. Både hinandens ve og vel, om butikkens omsætning, om sidste nye donation, at caféen er lukningstruet på grund af manglende finansiering osv. En åbenhed, som skaber mulighed for demokratisk indflydelse – at ens mening har betydning.

I en af projektets socialøkonomiske virksomheder fortæller deltagere og frivillige, hvordan de i fællesskab prissætter større artikler til butikken:

”Så står vi rundt om tingen og tænker på, hvad vi selv ville give for den. Det skriver vi ned på en lille lap. Så lægger vi tallene sammen, og gennemsnittet af budene bliver prisen for varen i butikken! På den måde lærer vi alle sammen at sætte priser på vores varer!”

En anden deltager fortæller, hvordan hun startede som praktikant/frivillig i caféen og blev inddraget i udviklingen af deres socialøkonomiske virksomhed. Hun fortæller:

”Vi skulle finde ud af, hvad vores koncept skulle være. Hvad var der på markedet i forvejen, og hvor kunne vi finde det særlige ved vores butik? Så gik jeg i gang med at lave indretning og finde de rigtige varer, og nu er vi kendt for en butik, hvor man kan finde mere unikke varer. Vi vil gerne have en bedre adresse – folk skal vide, vi findes. Men det er dyrt med butik i gågaden!”

Der har under projektudviklingen været forskellig opfattelse af arbejdet med udvikling af de socialøkonomiske tiltag, og det er evaluators vurdering, at der i nogle caféer fortsat er uklarhed om den driftsmæssige sammenhæng/adskillelse mellem café og den socialøkonomiske virksomhed.

Det er ligeledes evaluators oplevelse, at der er uklarhed om det forretningsmæssige grundlag for den socialøkonomiske virksomhed. Evaluator vil under afsnit om socialøkonomiske arbejdspladser komme med en mere indgående beskrivelse af produktioner og ydelser, som indgår i de socialøkonomiske virksomheders forretningsgrundlag.

Der er dog bred enighed om, at øget omsætning og større økonomi i kraft af øget omsætning i caféen/de socialøkonomiske virksomheder bidrager til jobskabelse for deltagere, som havde brug for et trin mellem aktiviteter i caféen og job på det ordinære arbejdsmarked. Gennem de socialøkonomiske arbejdspladser skabes jobs til mennesker med svingende arbejdsevne og øget behov for fast struktur og opsøgende støtte til fastholdelse af opnåede kompetencer.

En af formidlingskonsulenterne har oplevet, at muligheden for ansættelse i en af de socialøkonomiske arbejdspladser skaber større prestige og alvor for deltageren:

”Muligheden for et job i caféen øger kravene og ansvaret. Nu handler det pludselig om et rigtigt arbejde, som man får løn for. Og som man kan blive fyret fra, hvis man ikke passer det. Det giver da et incitament til at vise, at man kan.”

Samspillet mellem den sociale café og de socialøkonomiske arbejdspladser skaber synergi og ekstra drive, som åbner op for nye muligheder for jobs, som former sig efter det enkelte menneske. Samspillet gør den beskæftigelsesrettede vifte større og giver et bredere ressourcegrundlag og skaber mulighed for vækst og jobs til socialt udsatte borgere.

På baggrund ovenstående anbefaler evaluator, at følgende punkter diskuteres:

Hvordan synliggør man sammenhængen mellem caféens anerkendende tilgang og metoder og de krav, som følger af de beskæftigelsesrettede rettigheder og pligter?

Hvordan skaber man større synlighed af de elementer, som indgår i den helhedsorienterede social- og beskæftigelsesrettede indsats – fra starten i caféen til ansættelse i job eller påbegyndt uddannelse?

Hvordan synliggør man det frivillige arbejdes drivkræfter i udvikling og vækst af personlig og jobrettet identitet samt jobrettede kompetencer?

Projektets arbejde med udsattes involvering og drivkraft

Arbejdet med udvikling af socialøkonomiske tiltag har skabt en bredere vifte af tilbud og aktiviteter i de sociale caféer.

Flere oplever, at dette arbejde skaber større motivation for deltagerne. Målene for disse aktiviteter har været meget konkrete og synlige og med til at give større mening for den enkelte deltager.

Udvikling af de socialøkonomiske arbejdspladser har også givet adgang til konkret inddragelse og har skabt grundlag for ny læring og dannelse hos deltagerne.

Tilbud om socialøkonomiske arbejdspladser har givet nye rammer og muligheder for at matche deltagernes særlige interesser og forudsætninger for jobs, som er struktureret, så de passer til den enkeltes kompetencer. Det er evaluators oplevelse, at formidlingskonsulenterne har benyttet de socialøkonomiske arbejdspladser som yderligere mulighed for at udfolde den enkeltes potentialer. De socialøkonomiske tiltag skaber jobs, som passer til det enkelte menneske.

Med tilbud om socialøkonomisk arbejdsplads er det nu også muligt at skabe en synlig vej fra den første kontakt med den sociale café til et job, som passer den enkelte. Et centralt element i den beskæftigelsesrettede indsats for socialt udsatte borgere er hele tiden at have ”et næste skridt” klart, når deltageren er klar. Denne mulighed er stærkt motiverende og med til at stimulere den enkeltes egen drivkraft.

Som beskrevet i afsnit om de sociale caféer som kraftcenter ligger der en naturlig involvering i måden deltagerne integreres i det frivillige arbejde med daglig drift af caféerne. Denne organisering og tradition bliver yderligere stimuleret, når deltageren ser, at det kan føre til job og ansættelse med løn i en socialøkonomisk arbejdsplads.

På baggrund af de øgede muligheder for involvering af deltagerne anbefaler evaluator følgende diskussioner:

Hvordan bidrager de socialøkonomiske tiltag til øget brugerinvolvering og styrkelse af den enkeltes drivkraft?

Hvordan synliggøres de resultater, som deltagerne er med til at skabe?

Hvordan bidrager deltagernes drivkraft og involvering til kulturen i de socialøkonomiske tiltag?

Frivillige inddrages i indsatsen for socialt udsatte borgere

De mange frivillige, som deltager i arbejdet i caféerne og i de socialøkonomiske virksomheder, er med til at skabe et fyrtårn/en ramme for de aktiviteter, som deltagerne indgår i.

Det frivillige arbejde er med til at skabe synlighed i lokalområdet og til at skabe en lokal forankring af projektet og de mål, som der arbejdes med.

Der ligger en stor forebyggende værdi og udvikling af forbedret livskvalitet gennem det miljø og de aktiviteter, som de frivillige er med til at skabe. Drivkraften i det frivillige arbejde er glæden ved at gøre det, og det smitter og motiverer og bidrager positivt til rammerne for de sociale caféer og socialøkonomiske tiltag. Det frivillige arbejde er båret af interesse og engagement.

En frivillig beskriver det på denne måde:

”Jeg kom som barn i et af KFUM’s Sociale Arbejdes tilbud sammen med min far. Det har betydet meget for det liv, jeg fik. Nu vil jeg gerne give noget af det tilbage ved selv at være frivillig. At det lige blev her, var egentlig en tilfældighed. Stedet fangede mig med sin imødekommenhed, da jeg tilfældigt trådte ind ad døren en dag. Hele atmosfæren greb fat i mig.”

De frivillige udgør også en ekstra ressource, som bidrager til omsorg og støtte i de udfordringer, som deltagerne møder på deres vej. Der skabes nye relationer til mennesker, som ofte lever alene og har svage netværk. Den frivilliges engagement bæres af det, som den enkelte er berørt af.

Flere frivillige lægger vægt på det lokale i det frivillige arbejde. Det er vigtigt, at deres indsats skaber værdi lokalt, og at de møder de mennesker, som får glæde af det fællesskab og de aktiviteter, som den frivillige indsats er med til at skabe.

De frivillige bliver også en del af det image, som de sociale caféer og socialøkonomiske virksomheder har i deres lokale arbejde. De frivillige oplever ofte, at donationer gives, fordi det går til socialt udsatte i lokalområdet: ”lokale hjælper lokale, en slags nabohjælp!”, siger en af de frivillige og tilføjer ”folk ved, at pengene går til formålet! Vi er alle frivillige, og pengene går til det sociale formål lokalt!”

Gennem det frivillige arbejde skabes en meget bred vifte af ressourcer og kompetencer, som er til rådighed for de løsninger, som formidlingskonsulenter skal finde sammen med deltageren, og som kommer driften af de socialøkonomiske tiltag til gode. De frivillige lægger stor vægt på de sociale dimensioner i deres frivillige arbejde.

Der spores en glæde og stolthed, når en frivillig fortæller:

”Vi skaber omsorg og er gode til at omfavne. Vi er alle forskellige men er bare sammen om det, vi laver. Jeg lytter gerne og giver folk en mulighed for at fortælle det, de har brug for at fortælle. Og vi kan høre, at folk snakker positivt om stedet.”

Og netop fortalervirksomhed bliver fremhævet af flere frivillige. Det betyder noget for socialt udsatte at være med i noget, som har et positivt image – noget at være stolt af og noget, som giver status og identitet. Det betyder også noget for omsætning i butikken, at stedet omtales og markedsføres positivt. Og det betyder noget for dannelse af netværk og partnerskaber at være forbundet med positive fortællinger.

Der ligger også en række forhold i det frivillige arbejde, som man skal være opmærksom på. Det er vigtigt, at der sker en forventningsafstemning mellem caféen og den frivillige, så der ikke opstår forskellig opfattelse af graden af forpligtelse. Det er også vigtigt at afstemme den frivilliges ønske om indflydelse og inddragelse. Hvor meget ønsker man uddelegeret?

En af de frivillige fremhæver et afgørende element:

”Vi har indflydelse og kan være med til at præge tingene. Men det kan vi kun, når der er åbenhed, og vi må se og snakke med om de ting, som foregår. Det smitter af på vores engagement, og det smitter af på vores sociale arbejde også! Det giver noget at være sammen om”

Det er vigtigt at synliggøre de forskellige måder, frivillige kan være tilknyttet: driftsopgaver, ad hoc-opgaver, events, hjemmeopgaver, praktiske eller omsorgsmæssige opgaver m.m.

En afgørende faktor for fastholdelse af den frivillige indsats er delt ejerskab, at dele succes, anerkende og give skulderklap.

En frivillig pointerer:

”Når vi arbejder frivilligt for en sag, betyder den sociale dimension rigtig meget. Det er vigtigt for os, at den lønnede leder hele tiden påskønner og anerkender vores indsats. Og det er afgørende, at hun er synlig og nærværende i det daglige.”

Det er evaluators oplevelse, at de fleste caféer er meget opmærksomme på værdien og anerkendelsen af det frivillige arbejde. Der lægges stor vægt på at stimulere og opfordre de frivillige til at deltage i de fælles aktiviteter, uddannelser og arrangementer, som tilbydes fra KFUM's Sociale Arbejdes hovedorganisation. Disse arrangementer skaber fællesskaber og netværk og klæder de frivillige på til de opgaver, som de deltager i.

Følgende diskussionspunkter kan være med til at skabe fokus på de frivillige ressourcer:

Hvad betyder frivillige ressourcer for den job- og uddannelsesrettede indsats for udsatte borgere?

Hvordan synliggør man frivillige ressourcer, værdier og lokale fællesskaber/netværk?

Hvordan arbejder man med inddragelse og anerkendelse af frivillige ressourcer?

Projektets arbejde med socialøkonomiske tiltag

Evaluator tager udgangspunkt i følgende definition af socialøkonomisk virksomhed:

Socialøkonomiske virksomheder er private og driver erhverv med det formål gennem deres virke og indtjening at fremme særlige sociale formål.

Erfaringsopsamlingen viser, at arbejdet med etablering af socialøkonomiske arbejdspladser har øget opmærksomheden på forretningspotentialerne i caféernes arbejde og dermed basis for øget omsætning, økonomi og jobskabelse for deltagere, som mangler et trin mellem café og det ordinære arbejdsmarked. De socialøkonomiske arbejdspladser gør det muligt at skabe en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, hvor vejen til job er synlig for den enkelte.

Det gør det muligt at skabe jobs, som matcher den enkeltes interesser og kompetencer, og der kan rekrutteres fra egne rækker, når stillinger skal besættes. De nye mikroflexjob er et godt redskab, når deltagerne skal have adgang til job i de interne socialøkonomiske arbejdspladser.

Det er en præmis for en helhedsorienteret indsats for borgeren, at der er sammenhæng mellem borgerens tilbud om aktiviteter i cafeen og dennes tilknytning til de socialøkonomiske aktiviteter. Evaluator anbefaler derfor, at der forsat arbejdes med større gennemsigtighed i samspillet mellem caféen og de socialøkonomiske arbejdspladser. Der er udarbejdet udkast til forretningsplaner for de enkelte socialøkonomiske virksomheder, og forretningsplanen betragtes som et dynamisk papir, som løbende justeres og udvikles.

Det er evaluators vurdering, at det stærke lokale fællesskab og netværk, som ses i tilknytning til de sociale caféer og de frivillige, er med til at skabe fundament for de socialøkonomiske arbejdspladser. Der lægges stor vægt på det lokale islæt, når kunder og andre interessenter støtter op om de socialøkonomiske initiativer.

Der opleves i enkelte caféer et dilemma, når café og socialøkonomisk virksomhed har fælles drift og bemanding. Det daglige arbejde i caféen får fortrinsret til at trække på medarbejderressourcer og kan betyde lukkedage i den socialøkonomiske virksomhed. Arbejdet med udvikling af socialøkonomiske arbejdspladser har vist, at det godt kan lade sig gøre at fortsætte KFUM's Sociale Arbejdes tilgang: At forretning er middel – mennesket er målet.

Der er fortsat usikkerhed om hvorvidt etableringen af bæredygtige forretningsmodeller omfatter hele pakken – både salg af ydelser og produkter. Faktureres de beskæftigelsesrettede ydelser og indregnes de i de socialøkonomiske virksomheders økonomi?

Det er evaluators vurdering, at der ligger et forretningsmæssigt potentiale i at beskrive og dokumentere de beskæftigelsesrettede ydelser, som er forbundet med den helhedsorienterede indsats, som leveres i caféerne og de socialøkonomiske virksomheder. Der er stor forskel på kommunernes betaling for de konkrete ydelser fra den ene café til den anden. Der er brug for at synliggøre, hvornår cafeens sociale, sundhedsmæssige og job- og uddannelsesrettede ydelser og aktiviteter kan sammenlignes med de ydelser, kommunerne enten klarer selv eller betaler for hos anden aktør.

De socialøkonomiske virksomheder skal være bedre til at vise, hvad der koster, og hvad der er gratis. Her kommer de socialøkonomiske virksomheder efter evaluators vurdering i klemme i det overordnede værdigrundlag og tilgangen – menneske som mål og forretning som middel. Caféerne har meget vanskeligt ved at sige nej til borgere, som banker på deres dør og beder om hjælp.

Evaluator vil i de følgende afsnit beskrive elementerne i den helhedsorienterede indsats, som finder sted i caféerne. Disse elementer kunne indgå i et ydelseskatalog, som de sociale caféer/ socialøkonomiske virksomheder i lighed med kommunerne eller anden aktør tilbyder mod betaling:

1. Borgeren henvender sig i den sociale café og bliver budt indenfor. Her mødes de med omsorg og støtte: Hvordan kan vi skabe større trivsel for ham eller hende? Caféerne fungerer som åbne aktivitets- og samværstilbud, jf. servicelovens (SEL) § 104, hvor borgeren kommer ind fra gaden – uden kommunal visitation og uden registrering og ofte uden kommunal betaling.
2. De kvantitative registreringer viser, at deltagere i projekt IIU er borgere med komplekse problemstillinger og med behov for socialpædagogisk støtte eller en social mentorstøtte. Disse tilbud er ofte gennemgående under hele forløbet og kan enten ydes efter SEL § 99 eller efter Lov om aktiv beskæftigelsesindsats (LAB) § 93 eller LAB § 96c.
3. For mange deltagere i projektet sker vejlednings- og opkvalificeringsaktiviteter sideløbende med deltagelse i den daglige drift i caféen eller i den socialøkonomiske virksomheds øvrige aktiviteter. Disse aktiviteter opleves meningsfulde, motiverende og er et næste udviklende skridt i retning af job eller uddannelse. Dette tilbud kan tilrettelægges som særligt tilrettelagt beskæftigelsesforløb for borgeren med særlige sociale problemer jf. SEL § 103 stk. 2
4. Mange projektdeltagere i projekt IIU er rekrutteret fra caféernes gæstegrupper. Formidlingskonsulenter ser borgerens job- eller uddannelsesrettede potentialer og fortæller borgeren om de muligheder, der er for støtte i projektet. I andre tilfælde er det borgeren selv, som har et ønske om at prøve muligheden for job eller uddannelse af. Borgeren betragtes nu som aktivitetsparat og bliver optaget i et vejlednings- og opkvalificerende forløb jf. LAB § 96 b.
5. Borgere, som har komplekse problemstillinger, der ikke kan løses gennem indsats efter Lov om aktiv socialpolitik (LAS) eller LAB, kan tildeles et ressourceforløb. Det skønnes i disse tilfælde, at borgeren har brug for et helhedsorienteret forløb, hvor beskæftigelsesindsatsen sker parallelt med sociale og sundhedsmæssige tilbud jf. LAB § 68a.
6. Projektets kvantitative registreringer viser, at mange deltagere har en svag skole- og uddannelsesmæssig baggrund. Mange har dårlige erfaringer med skole eller uddannelse – oftest fordi de har manglet faglige forudsætninger. Den tætte kontakt med formidlingskonsulenten bidrager ofte til en afdækning af barrierer, som kan afhjælpes med kurser eller uddannelses tilbud. Disse tilbud kan gives efter LAB § 92 stk. 3. eller etableres efter Folkeoplysningslovens (LOS) § 45a
7. Med udgangspunkt i indgående kendskab til det enkelte menneske kan man i de socialøkonomiske virksomheder designe jobs med strukturer og støtte, som fremmer den enkeltes potentialer og jobmuligheder. Virksomhedspraktik og job med løntilskud kombineret med mentorstøtte er derfor et nyttigt næste skridt for mange deltagere i projektet. Praktikmuligheden i den socialøkonomiske virksomhed kan etableres som virksomhedscenter jf. LAB § 81 a.

8. For flere deltagere er den tætte og sammenhængende kontakt til caféen og den socialøkonomiske virksomhed og til en jobfunktion og en struktur, som matcher den enkeltes interesser og kompetencer, vejen til job. En sideløbende opsøgende og fastholdende indsats er forudsætning for tilknytning til arbejdsmarkedet. Der arbejdes derfor fortsat på udvikling af interne socialøkonomiske arbejdspladser målrettet jobskabelse for disse borgere. Disse tilbud er ofte gennemgående under hele forløbet og kan enten ydes efter SEL § 99 eller efter LAB § 93 eller LAB § 96c.

Formidlingskonsulenterne fortæller, at socialøkonomiske tiltag giver et ekstra trin på trappen. Dette giver en tro på, at det lykkes og skaber større synlighed for andre, som er på vej. De interne socialøkonomiske tiltag giver en mulighed for forlængelse af det enkelte menneskes forløb og er et afgørende element i fastholdelse af de kompetencer, de har opnået og for en fortsættelse af en stabiliseret livssituation.

Projektets socialøkonomiske tiltag er med til at udvikle opgaver, som også findes på det ordinære arbejdsmarked og motiverer til udvikling af kompetencer. Det giver stolthed, status og kvalitet for den enkelte. At man laver noget, som andre vil betale for. Det betyder også, at den socialøkonomiske virksomhed er en virksomhed med arbejdspladskultur – det motiverer, giver læring og dannelse.

De indsamlede erfaringer viser behov for følgende diskussion:

Hvordan ser man de forretningsmæssige potentialer i den social- og beskæftigelsesrettede indsats?
Hvordan synliggør man ydelser forbundet med helhedsorienteret beskæftigelsesindsats?
Hvordan markedsfører man sin knowhow? Hvem er kunderne?
Hvad er gratis , og hvad skal koste?
Hvad er de forretningsmæssige potentialer , når man skal udvikle forretningsplan for socialøkonomiske virksomhed?
Hvilke social- og beskæftigelsesrettede ydelser leveres?
Hvilke social- og beskæftigelsesrettede produkter leveres?
Hvordan kan KFUM's Sociale Arbejde som hovedorganisation skabe retning og mål i udvikling af disse forretningspotentialer sammen med de lokale caféer?
Hvordan skaber man fælles platforme for det lokale udviklingsarbejde?
Hvordan skaber man gennemsigtighed i driften af den socialøkonomiske virksomheds økonomi og ledelse?

Litteratur

- Ahrengot, Niels, Ole Steen Andersen og John Ryding Olsson (1999): *Aktiv Projektledelse*. Børsen.
- Albæk, Erik (1988): *Fra sandhed til information*. Akademisk forlag.
- Albæk, Erik (1993): "Evaluering af forskning i Norden", i: *Politica*, nr. 1, vol. 25.
- Albæk, Erik & Søren Winter (1993): "Evaluering i Danmark: Rationalitet eller politisk våben?", i: *Politica*, nr. 1, vol. 25.
- Dahler-Larsen, Peter (1996): "Kvalitative evalueringsmetoder i brugerundersøgelser", i: *Nordisk Administrativ Tidsskrift*, nr. 2, vol. 77.
- Dahler-Larsen, Peter (1998): *Den Rituelle Refleksion – om evaluering i organisationer*. Odense Universitetsforlag.
- Foss Hansen, Hanne (1991): "Programevaluering: Videnskab eller politik?", i: *Politica*, nr. 1, vol. 23.
- Foss Hansen, Hanne (2001): "Evaluering: Teori og praksis i designprocessen", i: *Nordiske Organisationsstudier*, 3 (3).
- Hansson, Finn (1993): "Evaluering af forskning og sociologisk teori", i: *Dansk Sociologi*, nr. 4, vol. 4.
- Hogwood, Brian W. And Lewis A. Gunn (1984): *Policy Analysis for the Real World*. Oxford University Press.
- Juul, Søren (2010): *Solidaritets: anerkendelse, retfærdighed og god dømmekraft*. Hans Reitzels forlag
- Kristiansen, Søren og Hanne Kathrine Krogstrup (1999): *Deltagende observation – Introduktion til en forskningsmetodik*. Hans Reitzels Forlag.
- Krogstrup, Hanne Kathrine (1997): *Brugerinddragelse og organisatorisk læring i den sociale sektor*. Systime.
- Rogers, Patricia J. og Gary Hough (1995): "Improving the effectiveness of evaluations: making the link to organizational theory", i: *Evaluation and Program Planning*, nr. 4, vol. 18.
- Vedung, Evert (1991): *Utvärdering i politik och förvaltning*. Studentlitteratur.

